

# Vad kan räknas som unikt?

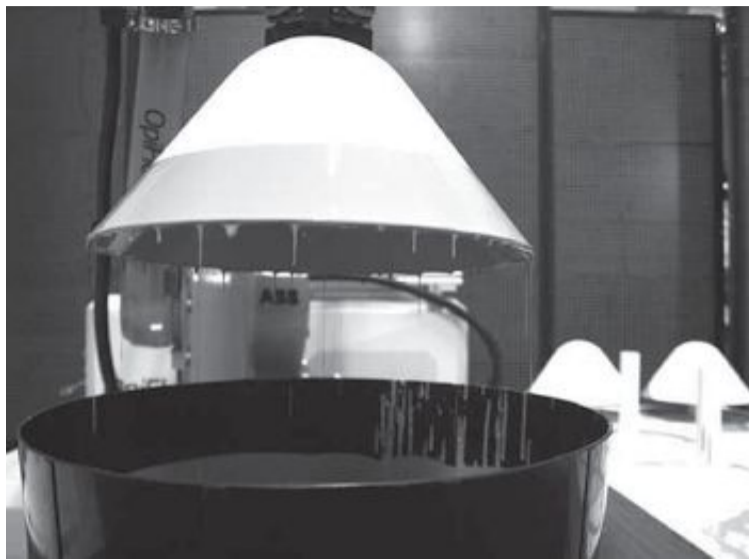
## utställning

Den omänskliga faktorn  
Karlsson & Björk  
Falkenberg museum  
pågår till 15 maj

Den mänskliga faktorn förknippas i många sammanhang med misstag och något negativt. Kan den i stället bli ett unikt tillskott i en tillverkningsprocess? Det frågade sig designduon Karlsson & Björk när de försökt få industrirobotar att styras av den "omänskliga" faktorn.

Vanligtvis är det precision och pålitlighet som eftersträvas när en robot ska utföra sitt arbete. Att inte göra exakt likadant går emot robotens vanligtvis programmerade logik. Det var också den första reaktionen från Ingemar Reyier på Robotdalen när Karlsson & Björk presenterade sin idé inför samarbetet.

Robotdalen är en plattform för forskning och utveckling



Doppmoment, Den omänskliga faktorn, Karlsson & Björk.

inom robotik och automation i Västerås. Karlsson & Björk ville motarbeta det exakta återuppreparandet för att skapa unika produkter i en industriell tillverkningsprocess.

Arbetet har gått ut på att få en industrirobot, styrd med hjälp av en slumptalsgenerator, doppa

lampskärmar i ett färgbud. Varje lampskärm ska ha doppats med unikt djup och vinkel vid varje tillfälle. Under arbetet uppstod diskussionen; Vad är egentligen slump? Och vad kan räknas som unikt?

Hantverk och massproduktion har länge ställts emot varandra.



Foto: Karlsson & Björk

Foto: Karlsson & Björk

Karlsson & Björk.

Hantverk har förknippats med det mänskliga och varma, och massproduktion med maskinen – det hårda och kalla. I och med industrialismens framväxt under 1800-talet uppstod motreaktioner, bland annat med Arts and Crafts-rörelsen. Den satte ett likhetstecken mellan kvalitet och den mänskliga handens närvaro

i skapandet av våra livsmiljöer. I dag blir det allt mer tydligt att det sällan går att definiera något som renodlat handarbete. De flesta hantverksprocesser involverar någon form av verktyg eller maskin och tvärtom. Många formgivare och designers i dag experimenterar likt Karlsson & Björk just i detta gränsland.

Karlsson & Björk består av Mattias Karlsson och Erik Björk. De träffades under studietiden på Carl Malmsten Centrum för Träteknik & Design. Där tog de sina kandidatexamen 2006. De arbetar gränsöverskridande mellan möbeldesign, konst, inredning och utbildning.

Duon har tidigare genomfört uppdrag för offentlig miljö och möbelindustrin samt undervisat på Beckmans designhögskola och ställt ut på bland annat på Röhsska museet i Göteborg. De ingick också i utställningen *Ett, två, trä* på konsthallen Artipelag utanför Stockholm och *Hemslöjden 100 år* på Liljevalchs konsthall.

Thomas Daligk

## Vykort från Afghanistan

### litteratur

Afghanistans enda gris  
Ivar Andersen och  
Christoffer Hjalmarsson  
Verbal Förlag

När den ryske folksångaren Vladimir Vysotskij fick veta att hans land, det dåvarande Sovjetunionen, hade invaderat Afghanistan, påstas han ha gråtit besinningslöst, som om någon kär och nära vän hade utsatts för plötsligt och oprovocerat våld.

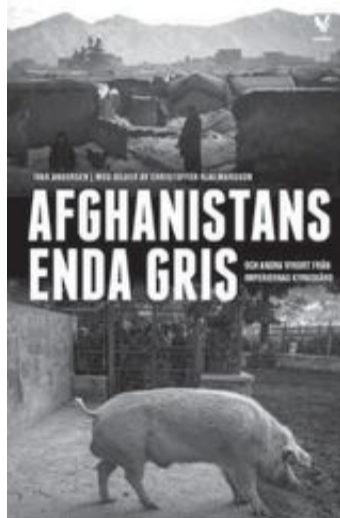
I vår moderna verklighet känner vi detta land som en plats där det aldrig blir lugnt. Få länder har utsatts för så många och ihållande invasioner som just detta.

Och spåren efter den senaste, den amerikanska av år 2001, är ännu tydliga i den inrikespolitiska situationen. Under det tillbakadragande av truppstyrkor som nu pågår ökar våldet dag för dag. Nyligen fick jag höra att minst sju människor skadats i ett självmordsattentat på en av Kabuls mest trafikerade marknadsgator.

Journalisten Ivar Andersen och fotografen Christoffer Hjalmarsson har gjort flera reportageresor till Afghanistan mellan 2012 och 2016. I boken *Afghanistans enda gris – och andra vykort från imperiernas kyrkogård* har dessa intryck samlats. De har mött och intervjuat militärer, biståndspersonal och myndighetspersoner såväl som krigets offer – de som flytt, de som stannat kvar och hankar sig fram, de som gömmer sig och det lilla fåtal som klarat sig bra.

Särskilt starkt blir det i mötet med kvinnorna. Här framträder inte bara de som, i ett konservativt land präglad av patriarkala strukturer och religiösa sedvänjor, inordnat sig i den roll klanen valt åt dem, utan också de som går mot strömmen, till exempel som jurister eller i boxningsringen.

Andersens texter präglas av ett öppenlydande reflekterande tillvägagångssätt som utelämnar honom själv i lika hög grad som intervjupersonerna, och där ödmjukhet, humor och mänsklig värme har en självklar plats. Fakta presenteras i förbigående, men



Bokens framsida.

det är människorna som tar det stora utrymmet, inte statistiken. Uttrycket "vykort" är därför väl valt i sammanhanget, och Hjalmarssons bilder visar verkligen Afghanistan på ett alldeles speciellt sätt, med mycket atmosfär, sårbarhet och karg skönhet.

Helhetsintrycket är både mustigt, engagerande och djupt gripande, och jag har nog aldrig förr upplevt en reportagebok om detta land som faktiskt lockar till att resa dit och möta dess verklighet.

Den som vill komma närmare några av de människor som befolkar ett plågat land kan knappast göra det i sällskap med två mer sympatiska vägvisare.

Martin Jernberg

## Stoppa all atomkraft!

Utveckling sägs kräva atomenergi.  
Men vanskapta barn kommer priset att bli,  
på att skaffa mera produktivitet  
genom ökad radioaktivitet.

Vill du ha kärnkraft eller livskraft?  
Den som ska bestämma är du!  
Ska du leva som en galning,  
på barnens avbetalning?  
Det gäller att välja nu:  
Mellan mera kärnkraft, med mera cancer,  
eller god miljö med hälso-chanser.  
Stoppa all atomkraft, innan den stoppar oss!

Experterna säger: "Vi är säkra nog!  
Än såg vi ingen svensk som dog.  
Och innan vi går ut med varnande ord,  
så kräver vi svenska lik på vårt bord!"

Strålningsmängderna behandlas sakligt.  
Tillåtna dosen sätts vetenskapligt,  
till att passa den reaktor man vill sälja.  
Människan får anpassa sig och svälja.

"Med mera energi kan man rationalisera!"  
Världens jobblösa blir flera, världens rika tjänar  
mera.

Vad det gäller är om vi ska panta vår själ  
och våra barnbarns hälsa, för vårt påstådda väl.  
Stoppa all atomkraft, innan den stoppar oss!

Roland von Malmborg



Ivar Andersen och Christoffer Hjalmarsson.

Foto: Verbal Förlag